

MAY SINCLAIR

OORLOG IS BEST EEN BEETJE GEIL

DE NU VERGETEN MAY SINCLAIR was gedurende de eerste decennia van de twintigste eeuw een gewaardeerd modernistisch auteur. Een kort verblijf in België, najaar 1914, inspireerde haar tot een reeks romans en verhalen waarin ze de spirituele verheffing bezong die de oorlog brengt.

TEKST HANS BOUMAN

OP DONDERDAG 13 oktober 1914 maakt de Engelse schrijfster May Sinclair de overtocht van het Europese vasteland naar Dover. Bij het zien van de *white cliffs* wordt ze bevangen

door een gevoel van afkeer. Ze haat de krijtrotten, nota bene het klassieke symbool van haar vaderland, dat momenteel in oorlog is. Sinclair heeft haar redenen. Ze is weggestuurd. Weggestuurd uit België, waar ze een grote taak voor zichzelf zag weggelegd. Als verpleegster, als weldoener. En belangrijker nog: waar ze eindelijk het Ware Leven hoopte te ervaren. Tweeënhalve week heeft haar avontuur geduurd. Ze zal gedurende de oorlog niet meer naar het continent terugkeren.

In de jaren die volgen, schrijft Sinclair, naast *A Journal of Impressions in Belgium*, een hele reeks romans, elk geïnspireerd op haar zeer kortstondige verblijf in België. Stuk voor stuk zijn het bijna obsessieve lofzangen op de oorlog en de no-

bele eigenschappen die deze naar boven brengt. Terwijl Wilfred Owen, geteisterd door shellshock, in het Craiglockhart Hospital zijn gedicht 'Dulce et Decorum' schrijft, waarin hij de leugen van glorie en heldendom vervloekt, bezingt Sinclair in haar woning in Ilford, aan de rand van Londen, de spirituele verheffing en morele reiniging die het vuur van de oorlog schenkt.

NAAR HET FRONT

May Sinclair, pseudoniem van Mary Amelia St. Clair, werd in 1863 geboren. In veel opzichten was haar werk representatief voor literaire en intellectuele ontwikkelingen rond de vorige eeuwwisseling. Sinclair nam al op jonge leeftijd afstand van religie, werd beïnvloed door de Duitse idealistische poëzie, was een krachtig voorstander van vrouwenemancipatie en raakte gefascineerd door de nieuwe vorm van therapie die in de dagen opkwam: de psychoanalyse. Deze fascinaties zijn terug te vinden in haar werk. Ze experimenteerde met modernistische stijlelementen als onbetrouwbare vertellers en gefragmenteerde, niet-chronologische verhaal-

draden, spiegelde de gevoelens van haar personages in de hen omringende omgeving en hanteerde de later door Joyce beroemd geworden *stream of consciousness*-techniek. Overigens was het Sinclair die deze oorspronkelijk uit de psychologie afkomstige term voor het eerst in een literaire context hanteerde.

In de periode rond de Eerste Wereldoorlog was Sinclair een succesrijk en gerespecteerd literair auteur. Ze onderhield nauwe contacten met onder anderen Ezra Pound, Ford Madox Ford, Thomas Hardy, Henry James, H.G. Wells en Rebecca West, en ze was een van de eersten die het genie van T.S. Eliot onderkende.

Toen in 1914 de Eerste Wereldoorlog uitbrak, was Sinclair een van de vijftig auteurs die op 18 september in *The Times* een 'Author's Declaration' publiceerden waarin de Britse deelname aan de strijd van harte werd ondersteund. Inmiddels was ze al vergevorderd om haar eigen betrokkenheid bij de oorlog veilig te stellen. Een bevriende arts, Hector Munro, tot wie de vrijgezelle schrijfster zich sterk voelde aangetrokken, was bezig een ambulance-eenheid samen te stellen die naar het front zou

COMRADES
IN
ARMS.

LOFZANG OP DE OORLOG

May Sinclair wilde naar het front om Engelse soldaten te verplegen.

vertrekken. Sinclair kreeg de taak de financiële ondersteuning hiervan te organiseren. Hoogstwaarschijnlijk nam de gefortuneerde schrijfster het overgrote deel van de kosten voor haar rekening.

AFKNAPPER

Op 25 september maakt Sinclair, samen met de twaalf andere leden van hun Field Ambulance Corps, de overstek naar België. In het gezelschap bevinden zich artsen, verpleegsters, chauffeurs en brancarddragers. Sinclair is een buitenbeentje. Ze is met 51 jaar een stuk ouder dan de meeste anderen en heeft geen enkele ervaring als verpleegkundige. Ze zal als Munro's persoonlijke assistent en boekhouder fungeren. En wellicht, zo oppert de arts, kan ze via kranten- en tijdschriftverslagen publiciteit en inkomsten vergaren voor het korps.

Maar daar is het Sinclair niet om te doen. Ze wil deel uitmaken van waar het echt om gaat: de oorlog. Ze wil naar het front om daar de Engelse soldaten te ondersteunen en te verplegen. De oorlog is voor haar veel meer dan een gewaand conflict. Het is de belichaming van een grote verandering, een mogelijkheid tot verheffing, spiritualiteit, catharsis. Het comfort en de vooruitgang van de Edwardian Era (1901-1914) hebben een waarlijk intens leven – de basis voor elk kunstenaarschap – wat haar betreft onmogelijk gemaakt. 'De oorlog kwam toen we hem het hardst nodig hadden,' schrijft ze later. En: 'Ik kan me niets gruwelikers voorstellen dan de geestesgesteldheid die niet in de oorlog gelooft.'

Hoe groot is de afknapper als Sinclair in Gent belandt en zich machteloos loopt te vervelen in het als vluchtelingenopvangcentrum en militair hospitaal ingerichte Palais des Fêtes. Terwijl zij zich bezighoudt met correspondentie en boekhouding gaan de andere leden van het korps naar het front om er gewonden op te halen. 's Avonds komen ze thuis met verhalen over de strijd en hoe ze zelf onder vuur zijn komen te liggen. Sinclair hoort het allemaal met afgunst aan. Het is haar bovendien niet ontgaan dat haar idool dr. Munro zich het liefst omringt met de jongste en knapste verpleegsters.

Pas na dagen van aandringen mag Sinclair een keer mee op een ambulancetocht. Ze is opgetogen als ze eindelijk haar eerste gewonde ziet en teleurgesteld wanneer ze niet worden beschoten. Bij een hernieuwde poging met de ambulance richting het front te gaan, wordt ze door een leidinggevende verpleegkundige hardhandig de auto uitgeduwd. 'Je kunt niet mee. Je zou

BUITENBEENTJE Sinclair was onervaren.

maar de plaats innemen van een gewonde.' De volgende nacht mag Sinclair zich ontfermen over een gewonde Britse soldaat in het ziekenhuis in Gent. Het wordt een dramatische mislukking. Ze slaagt er niet in de man overeind te helpen, houdt hem wakker met haar voortdurende gehooft en ergert de artsen en verpleegsters door zich telkens met hen te bemoeien. Als ze de volgende dag opnieuw de zorg voor de man op zich wil nemen, wordt ze door een priester met enige fysieke dwang weggevoerd.

Een dag later laat dr. Munro weten dat de fondsen van het ambulancekorps bijna zijn uitgeput. Wil Sinclair niet tijdelijk terugkeren naar Engeland om extra geld te genereren?

SEKSUELE ONDERTONEN

Gedurende de tweeënhalve week die Sinclair in België doorbracht, slaagde ze er vooral in in de weg te lopen. Het front, waarvan ze zich zoveel had voorgesteld, zag ze nooit. Waarschijnlijk was het aan dit gegeven te danken dat ze na terugkeer kon schrijven wat ze schreef. Wie de lof van de oorlog wil zingen, kan er beter niet te dicht bij in de buurt komen.

Opmerkelijk in Sinclairs oorlogsromans en -verhalen is dat ze dreiging en geweld presenteren als een bron van voldoening met nadrukkelijk seksuele ondertonen. Als Sinclair in haar België-journaal de autotocht naar Gent beschrijft, lezen we: 'Je wordt overvallen door een merkwaardige opwindning. Je bent een beetje dronken geweest door de snelheid van de auto,

maar nu ben je weer nuchter. Je hart slaat weliswaar regelmatig, maar er is een spanning. Het is beslist een aangenaam gevoel. Je zegt tegen jezelf: het komt! (...) Je stelt je voor dat de opwindning steeds verder toeneemt, tot het een extase wordt.'

In het verhaal 'Red Tape', dat Sinclair kort naar haar terugkeer in Engeland schreef, fantaseert een vrouw over haar geliefde, van wie ze hoopt dat hij spoedig naar het front zal gaan, en ziet ze 'één immens, allesomvattend laken van granaten en kogels die samenkomen bij meneer Starkey. Te midden daarvan wilde zij zijn.'

Als vanaf 1915 een toenemende stroom dagboeken, autobiografieën en romans de gruwelen van de Grote Oorlog beschrijft, publiceert Sinclair met *Tasker Jevons* (1916) en *The Tree of Heaven* (1917) romans waarin de oorlog de sleutel tot zelfrealisatie biedt.

In *The Romantic* (1920) legt Sinclair zelfs een directe relatie tussen seksueel en militair onvermogen. Hoofdpersoon John is een seksueel geredemde figuur die niet met zijn vrouw naar bed wil en zich vervolgens op het slagveld als een lafaard ontpopt. 'Hij was niet in staat het leven van een man te leiden,' verklaart een psychiater, tevens leider van een ambulanceteam, tegen Johns vrouw.

Tot 1922 bleef Sinclair over de oorlog schrijven, telkens met dezelfde boodschap. In hedendaagse bewoordingen zou die luiden: eigenlijk is oorlog best een beetje geil.

Toen ze in de loop van de jaren twintig te kampen kreeg met de ziekte van Parkinson nam Sinclairs literaire productie af. Ze trok zich terug uit de literaire wereld en vestigde zich met haar dienstbode in Hampshire, waar ze in 1946 overleed.

Anders dan veel modernistische generatiegenoten is May Sinclair een goeddeels vergeten auteur, al brak *The Guardian* vorig jaar een lans voor haar werk in het artikel 'May Sinclair: the readable modernist'. Ook bestaat er sinds augustus 2013 een May Sinclair Society. Met dank aan deze Society en de herdenkingen van de Eerste Wereldoorlog zijn sinds kort weer enkele titels van Sinclair in druk, waaronder *A Journal of Impressions in Belgium*.

Op zondag 23 en 30 november besteedt het historische VPRO-radioprogramma OVT via twee 'Volg het spoor terug'-documentaires aandacht aan twee Britse verpleegsters in Munro's Field Ambulance Corps. Ook May Sinclair komt ter sprake.

